

EMÄSALO LEHTI

KESÄ
2020

Emäsalon pienjärvet sivu 2

Björklundin venetelakka sivu 4

Varo peuraa! sivu 8

EMÄSALON PIENJÄRVET

Emäsalossa on useita pieniä järviä, joista on aikojen saatossa ollut paljon iloa ja hyötyä paikallisille. Joidenkin laskuojilla on ollut viljamylyjä tai pärehöyliä, ja järvistä on nostettu jäätä ennen kuin sähkökäyttöiset jääkaapit keksittiin. Kalaakin niistä pyydettiin, vaikka eiväthän ne olleet merikalan veroisia.

Emäsaloa on siunattu kahdeksalla pienellä järvellä. Lisäksi on joukko pienempiä lampia, joita paikallisesti kutsuttiin nimellä "pätär". Tätä sopii verrata suureen naapurisaareemme, Vessölandettiin, jossa on vain yksi ainoa oikea lampi.

Kaikilla järvillä on ruotsinkielinen nimi. Pohjoisesta lukien ne ovat: Metträsket (aiemmin myös Nasselvikträsket), Orrträsket (myös Orrbyträsket), Rävträsket, Sommarträsket, Kvarnträsket, Bjurmassatträsket, Käppviksträsket (myös Lillnordsträsket) ja Utterviksträsket (myöhemmin myös Boviksträsket).

Sitten on kaikkien pienimmät lammet, jotka aiemmin ansaitsivatkin järven nimen, mutta jotka nykyisin ovat suurelta osin kasvaneet umpeen tai ne on ojitettu kuiviin. Esimerkiksi Esthamnsuddenilla oli pieni lampi, jota kutsuttiin nimellä Esthamnspåten. Mutta siihen kaivettiin sitten suuaukko, koska se oli niin lähellä rantaa, ja sitä alettiin käyttää venesatamana. (Suomeksi sitä kutsuttiin vain lammeksi. Pari vuotta sitten suuaukkoa syvennettiin ja levitettiin, ja nyt sitä kutsutaan jo laguuniksi. TM)

Muitakin pikku lampia on siellä täällä metsissä, mm. lähellä Saarilahdentietä.

Muutama sata vuotta sitten suurimpien järvien laskuojia käytettiin pyörittämään yksinkertaisia mylyjä. Emsalöbokenissa mainitaan ainakin Orrträsket ja Kvarnträsket, joissa on kuulemma ollut kolme mylyä.

Bengtsbyssä Sommarträsket ja Kvarnträsket ovat yhteydessä toisiinsa. Veden tulo väheni Kvarnträsketiin huomattavasti kun Sommarträsketin veden korkeutta laskettiin 1920-luvulla 90 senttiä. Silloin ne eivät tosin enää olleet toisistaan riippuvaisia joten Kvarnträsketin myllyt saattoivat edelleen jauhaa viljaa.

Orrbyn pärehöylä

1900-luvun alussa Orrträsketin laskuojaa

käytettiin pärehöylän pyörittämiseen.

Ennen kuin petroolimoottorit saatiin käyttöön eräät toimeliaat Orrbyn kyläläiset rakensivat Orrträsketiin vesivoimaa käyttävän pärehöylän. Orrträsketistä lähti pudotus, suurehko oja, jonka virtaus keväällä riitti parhaimmillaan käyttämään pärehöylää. Pärehöylä oli rakennettu kymmenisen metriä maantien itäpuolelle. Sen jäännöksiä on vielä näkyvissä. Tätä höylää käytettiin ahkerasti, sillä tuohon aikaan useimmissa taloissa oli pärekatot, joita piti usein uusia.

Orrbyssä höylättiin innokkaimmin päreitä 1920–1930-luvuilta aina 1940-luvulle asti. Vähin erin kuvaan tulivat rautapyörätraktorit, joita hankittiin maatalouteen. Niitä alettiin käyttää myös pärehöylien käyttövoimana, joita sittemmin oli saarella monin paikoin. Ei tarvinnut enää odottaa sopivaa sadetta. Päreet höylättiin enimmäkseen alkukesästä, ettei puutavara kuivuisi liiaksi, ja jotta niistä saataisiin hyviä päreitä. Höylätessä tarvittiin useita ahkeria käsiä keräämään ja laskemaan päreitä kun ne

niputettiin ja sidottiin yhteen narulla tai rautalangalla.

Kalastusta ja jään nostoa

Järvillä myös kalastettiin ainakin ahventa ja haukea, mutta makean veden kalaa pidettiin maultaan heikompana kuin 'oikeaa' merikalaa, koska ne saivat makua ja väriä humuspitoisesta vedestä.

Orrträsketistä otettiin talvella suuria jäälohkareita meijeriin lähetettävän maidon jäädyttämiseen. Kuutioiksi sahatut jäät varastoitiin pohjoisen puoleisen rinteeseen kuoppaan tai muuhun varjoisaan paikkaan. Kuoppa ja jääkuutiot peitettiin sahanpurulla, joka toimi hyvin eristeinä. Myös muilla järvillä, mm. Utterviksträskillä, nostettiin jäätä, mutta vähemmän.

Jäätä käytettiin kylmäkaapeissa ja jääkelareissa, joita lähinnä kesäasukkaat alkoivat käyttää. Koska järvien vesi oli makeaa, niiden jää oli merijäätä kovempaa, ja sitä voitiin säilöä koko kesäksi.

**PER JUSLIN,
KÄÄNNÖS TAPANI MANSIKKALA**

IN MEMORIAM

Erik Juslin & Per Juslin

Maaliskuun 31. päivänä 2020 sähköurakoitsija Per Juslin kuoli 82 vuoden ikäisenä. Vajaat kaksi viikkoa aikaisemmin hänen viisi vuotta vanhempi veljensä Erik oli menehtynyt. Näin oli Orrbyn Övre Faddersin neljästä veljeksestä kaksi viimeistä siirtynyt tuonpuoleiseen.

Sekä Erik että Per harjoittivat ammattia, jossa he joutuivat tekemisiin monien ihmisten kanssa.

Erik kävi keinosiementäjänä suurella osalla itäisen Uudenmaan maataloista, ja tuli näin tutuksi kaikille alueen karjanomistajille.

Vapaa-aikansa hän omisti mieluusti oman metsänsä hoidolle. Lisäksi hän oli taitava kirvesmies, joka oli rakentanut useita taloja. Hänen suurin harrastuksensa oli kuitenkin musiikki. Musikaalisuutensa hän oli perinyt useilta aiemmilta vanhempiensa sukujen muusikoilta. Hän oli itseoppinut, mutta hänen virtuositeettinsa harmonikan soittajana oli merkittävä. Hän paneutui Porvooseudun pelimannikerhon (Klubben) toimintaan, ja osallistui kerhon esiintymisiin. Hän oli myös mukana paikallisessa Skäribandet-yhtyeessä, joka vuosien ajan esiintyi tanssi-illoissa, häissä ja muissa tilaisuuksissa. Hän oli myös suorittanut saaristolaurin tutkinnon, ja purjehti saaristossa omalla veneellään.

Koska Erik oli sotavuosina ollut mukana sotilaspoikien toiminnassa, hän omisti vanhoilla päivillään aikaansa ja huomiotaan Itä-Uudenmaan sotilaspoikien ja pikkulottien perinnekilnan toimintaan.

Myös veli Per (Pelle) tunnettiin laajalti kansan parissa sekä Porvoon seudulla että sen ympäristön kylissä ammittinsa vuoksi.

Bengtsbyn kansakoulun jälkeen hän kouluttautui sähköasentajaksi Haikon ammattikoulussa. Sen jälkeen hän alkoi opiskella Teknillisessä koulussa Helsingissä, mistä hän valmistui sähköteknikoksi 1962. Työskenneltyään muutaman vuoden Helsingin ja Porvoon sähkötekneisissä yrityksissä hän perusti 1967 oman sähköasennusyrityksen, joka toimi paitsi paikallisesti myös Sipoossa ja Pernajassa. Hänet tunnettiin tunnontarkkana ammatilaisena, joka teki työnsä asiakkaiden tyydytykseksi.

Per Juslin oli hyvin kiinnostunut menneiden aikojen oloista. Tämän vuoksi hän otti työvuosinaan talteen käytöstä poistettuja esineitä, virrankatkaisijoita, mittaritauluja, ja muita laitteita, joita hän korvasi uusilla. Ajan mittaan keräily johti siihen että hänen oli pystyttävä pieni, erillinen rakennus kaikille esineille. Tämä Pellen sähkömuseo ehti vuosien mittaan saada runsaasti vierailijoita niin läheltä kuin kaukaa.

Pelle oli vuodesta 1993 kymmenkunta vuotta kärkeäoikeuden lautamies mistä hän sai Ivar-isänsä tavoin arvonimen herastuomari vuonna 2005.

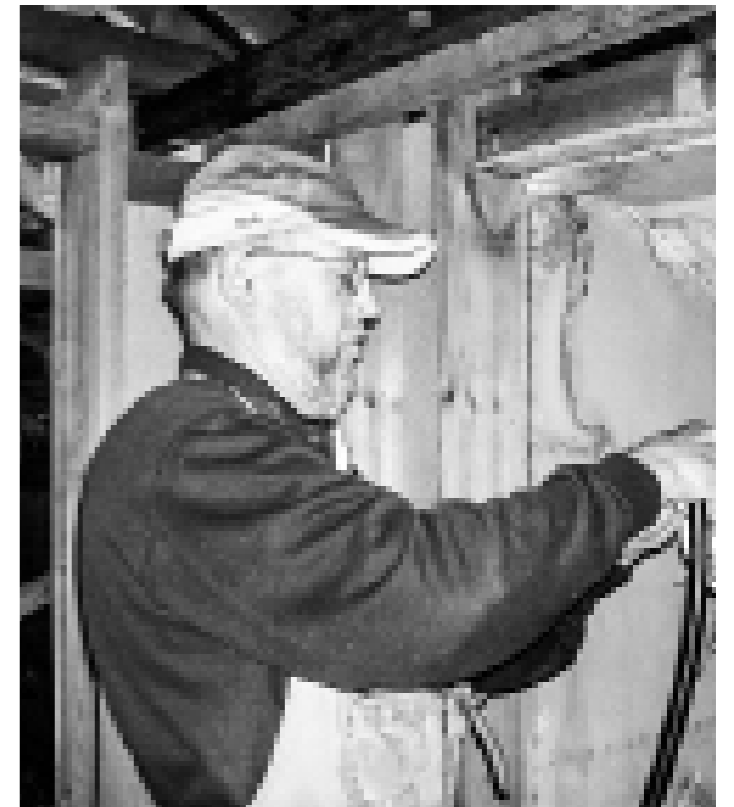
Vanhemmiten Pelle alkoi kirjata muistiin lähiympäristönsä väen käyttämiä sanoja ja sanontoja. Hän kirjasi talteen ajatuksiaan sekä kokemiaan tai kuulemiaan tapahtumia. Hän oli myös innokas Emäsalo-lehden avustaja, ja yksi hänen viime talven kirjoituksistaan on tässä lehdessä, viereisellä sivulla.

Molempia veljeksiä jää suremaan laaja perhepiiri ja monet ystävät.

**BERTEL ROSENSTRÖM,
KÄÄNNÖS TAPANI MANSIKKALA**

ERIK JUSLIN

PER JUSLIN

BJÖRKLUND RAKENSI KATON PERUNAPELLOLLE

Eräänä päivänä toukokuussa 1957 oli lähellä, että 9-vuotias Sten "Stenu" Park-Björklund olisi menettänyt kaisen: kotinsa, isänsä, perheen elinkeinon, Björklundin venetelakan.

Onneksi niin ei tapahtunut ja aurinkoisena maaliskuisena iltapäivänä Stenu istuu vaimonsa Kaarinan kanssa kotona Lundassa ja kertoo haastattelijalle venetelakan historiasta.

Isä, Birger Björklund, oli merimies ja konemestari. Hän oli yksi kolmesta osakaasta, jotka rakennuttivat ASTRID-nimisen jaalan Voolahdessa 1947. Alus sai nimensä Birgerin Astrid-vaimon mukaan. Jaalalla rahdattiin pääasiassa puuta ja hiekkaa. Se myytiin Sipooseen 1952. Kun laivakuljetukset loppuivat, ASTRID myytiin koululaivaksi Helsinkiin. Nykyään m/aux ASTRID tekee charterpurjehduksia kotisatamastaan Helsingin Pohjoisrannan Halkolaiturista.

"Osuuden omistaminen jaalassa tarkoitti, että sitä ajettiin ja lastattiin itse, joten se oli myös työpaikka", Stenu kertoo. ASTRID-aluksen myynnin jälkeen Birger teki metsätöitä ja työskenteli pari kevättä serkkunsa, Erik Jonassonin venetelakalla Pirttisaarassa.

"Sen jälkeen hän alkoi suunnitella omaa yritystä ja perusti Björklundin venetelakan 1955", Stenu sanoo. "Eikös Midgårdissa esitetty kerran sketsi 'Björklund rakensi katon perunapellolle!'" Kaarina keskeyttää.

"Juu, ja niin olikin! Venevaja tosiaan rakennettiin perunapellon päälle, ja siellä se on edelleen. Birger ei itse rakentanut veneitä, vaan keskityi talvisäilytykseen. Vasta

minä ryhdyin niitä tekemään", Stenu jatkaa.

Veneet alkoivat yleistyä nopeasti 1950-luvulla. Oli pieniä ja isoja, moottori- ja purjevereneitä.

"Kun olin pikkukundi, olin aina keväisin pumppuvahtina. Veneet vuotivat yötä päivää, ja myös poijuissa kelluvia veneitä piti pumpata. Se oli hankalaa. Yhden veneen pumppaaminen saattoi kestää jopa päiviä. Kaikki veneet piti saada vesille mahdollisimman aikaisin, jottei kevätaurinko olisi kuivattanut niitä liikaa venevajassa."

Ensimmäinen vene

Ensimmäisen veneensä, jollan, Stenu rakensi Birgerin ohjauksessa 14-vuotiaana. Seuraavaksi valmistui soutuvene Pernajan kalastajakoulussa.

"Meitä oli seitsemän kaveria, jokainen rakensi oman veneensä samassa tahdissa muiden kanssa."

"Siellä oppi veneenrakennusta, navigointia, kalastusta ja verkkojen pauloittamista. Kalastajakoulu oli osa Itä-Uudenmaan kansalaisopistoa (Kuggom folkhögskola), ja sain todistukset molemmista. Lisäksi tuli vielä kuljettajan ja koneenhoitajan pätevyystodistukset. Silloin kiinnostuin veneenrakentamisesta. Oikeastaan eniten kiinnostivat koneet, mutta veneenrakennus ja moottorithan kulkevat käsi kädessä."

Koulun jälkeen Stenu alkoi työskennellä kotitelakalla. Päiviin kuului keväthuolto, talvisäilytystä, veneiden nostoa ja laskemista, korjaustöitä ja moottoreiden huoltoa. 1965 valmistui lämmitettävä venevaja, jotta venei-

tä voitiin korjata ja rakentaa myös talvella.

"Kun lämmin työtila valmistui, rakensin siellä talvisin myös uusia veneitä. Sain tehtyä kaikkiaan neljä-viisi soutuvenettä tai pientä perämoottorivenettä vuosittain."

Stenu on rakentanut myös purjevereneitä; yksi niistä, tyypiltään Cat-boat, on edelleen Loviisassa sekä talonpoikaisvene, jonka hän rakensi Staffan "Stafi" Stenströmmille. Suurin oli 12-metrinen moottorivene, joka tuli perheen omaan käyttöön. Se sai nimekseen TYTTIJET, joka on yhdistelmä Kaarina-vaimon lempinimestä ja Finnjetistä, joka oli suuri puheenaihe siihen aikaan.

TYTTIJETIN kölinlasku tapahtui 12.11.1981 klo 22.00. Kaarina ihmetteli, pitääkö todellakin laskea köli vielä tänään näin myöhään. "Stenu sanoi, että kyllä, koska huomenna on perjantai 13. päivä."

"Just, niin", Stenu sanoo.

"Vanha tarina 1800-luvun Englannista kertoo laivanrakentajista, jotka laskivat laivan kölin 13. päivä perjantaina, vesillelasku oli 13. päivä perjantaina, ja

sitten alus upposi 13. päivä perjantaina."

Vuodesta 1979 Kaarina on ollut telakan ainoa "työntekijä". Birgerillä oli aikanaan keväisin apuna koulupoikia, joista monet säästivät rahaa ensimmäiseen mopoon.

"Jan-Erik Kindstedt oli täällä monena vuonna ja vitsaili myöhemmin, että minä vein hänen työnsä", Kaarina kertoo huvittuneena.

Kun Sten ja Kaarina tapasivat 1970, Kaarina opiskeli Högvallassa, joka oli sisäoppilaitos. "Tavattiin tansseissa täällä lähiseudulla. Oli sellainen viikonloppu, ettei käyty kotona – minähän olen kotoisin Helsingistä – ja silloin kävin tanssimassa ystävättären kanssa." Naimisiin Stenu ja Kaarina menivät 1973.

"Telakalla meillä on ihan selvä työnjako. Minä olen hoitanut vinssiä – 'Hän on vinssipäällikkö', Stenu huomauttaa. "Olen myös öljynnyt pellavaöljyllä kaikki uudet veneet ja hoitanut vahaamiset. Minun hommani on ollut lisäksi maalata myrkkyyvärit sekä siivota kaapit ja laatikot sekä imuroida. Veneidenhän piti olla siistejä ja hienoja, kun lähtivät meiltä", Kaarina luettelee.

Kun Stenu kerran piti sahata lautoja Öhmanin sahalla, Kaarina oli tulossa mukaan takasahuriksi, eli ottamaan laudat vastaan sahapöydältä. Öhman sanoi Stenuille, että ota joku muu kuin Kaarina. "Eeh-hei", sanoi. Tytti osaa, ja hän on aina pärjännyt. Ja niin silloinkin". Kaarina tiesi, että homma oli hankala, koska tukit olivat pitkiä ja niitä oli vaikea käsitellä.

Venevajaan – siihen perunamaata kattavaan – mahtui noin 25 venettä 1950-luvulla, kun veneet olivat melko pieniä. Myöhemmin vähemmän, kun veneiden koko kasvoi. Alusta asti enemmistö asiakkaista on ollut helsinkiläisiä. Kaarina kertoo, että asiakkaat ovat löytäneet telakan enimmäkseen viidakorummun avulla.

"Kun asiakas soitti telakalle ja kysyi venepaikkaa, eikä tilaa ollut, tätä kehoitettiin soittamaan

edelleen sille ja sille ja niin edelleen."

Björklundin telakka oli usein yksi harvoista, joka oli auki koko kesän. Loma-aikoina tuli paljon korjaustöitä. Merivartiosto saatteli usein karille ajaneita ja muita haveriin joutuneita veneitä telakalle. Viimein Stenu sanoi stop! Viimeinen pisara oli tapaus, kun haveristi hylkäsi laituriin vuotavan veneensä, joka jouduttiin lopulta nostamaan kuivalle maalle.

"Ajattelitko kertoa, mitä tapahtui 16.5.1957?" Kaarina kysyy.

"Oltiin venevajassa. Seisoin Birgerin viressä. Hän aikoi poistaa vanhaa väriä ja lämmitteä sitä puhalluslampulla. Lamppu oli päällä, mutta samalla, kun hän tarttui siihen, pamahti ja puhalluslamppu räjähti. Samalla petroolia lensi yltymäri ja syttyi hurja tulipalo."

"Oltiin ihan lähelläkin, minun piti juuri lainata Birgeriltä puukkoa. Säikähdin hirveästi, ampaisin ulos ovesta, eikä kukaan tiennyt, missä olin."

Äiti Astrid oli kaupassa, kun palohälytys tuli. Hän oli jo kassalla maksamassa, ostokset vielä pöydällä. Hän kysyi, 'missä palaa'. Kauppias Kalle Englund meni oudon näköiseksi, eikä heti tohtinut vastata. Lopulta oli pakko sanoa, että 'teillä palaa'.

Birgerin vaatteet olivat kastuneet petroolista ja leimahtivat tuleen hetkessä. Hän paloi kuin soihut. Birger loikkasi ulos, pihalla Einar Johansson näytti sammutinta ja aikoi ruiskuttaa kohti Birgeriä. Tämä ei välittänyt siitä vaan juoksi ohi, suoraan rantaan ja heittäytyi veteen. Ja sai siten tulen tukahdutettua.

Se oli raivoisa tulipalo. Tuhkaksi meni 16 venettä. Vesille oli ehditty laskea vain neljä tai viisi. Seuraavana päivänä Nya Pressen-lehdessä oli suuri otsikko: Katastrofal brand på Emsalö! Ja näin kirjoitti Hufvudstadsbladet 17.5.1957:

"Telakka ja 16 venettä paloivat poroksi Emäsalossa. Soihutuna palanut konemestari Birger Björklund heittäytyi veteen, kun hänen vaatteensa olivat syttyneet puhalluslampun räjähdyksessä torstai-iltapäivänä isossa venevajassa Emäsalon Bengtsbyssä. Heittäytyminen mereen pelasti hänen henkensä. Venevaja paloi hetkessä maan tasalle ja

samalla tuhoutui kuusitoista venettä, joiden arvo oli useita miljoonia markkoja"

Stenu jatkaa: "Birger paloi pahoin. Hän oli muutaman viikon sairaalassa, mutta pääsi sitten kotiin. Palavat vaatteet aiheuttivat sääriin vakavimmat vammat, näkyi vain rakkoja ja palanutta ihoa. Kasvot selvisivät paremmin. Hän ei voinut pitää vaatteita päällä. Onneksi oli lämmin kesä. Birgerillä oli tuttu sairaanhoitaja, kesävieras ja entinen emäsalolainen, joka hoiti häntä. Birger parani nopeasti, ja iho kasvoi hyvin. Hänhän oli tuolloin jo 50-vuotias ja eli vuoteen 1974 asti."

"Kaikki paloi. Palokunnalla ei ollut paljon mahdollisuuksia. Heillä oli vain huono paloruisku ja ainoaksi tehtäväksi jäi suojel- lasuun rakennuksia. Einar Johansson istui katolla ämpärin kanssa, valmiina kastelemaan, jos kipinat olisivat sytyttäneet huopakaton."

"Birgerille ei jäänyt edes vasaraa, siitäkin oli puuvarsi palanut. Telakasta oli jäljellä vain jokunen ankkuri, moottori, kettinki ja köli. Ne osti jokin romufirma ja vei pois." "Kaikki oli aloitettava alusta."

"Venesäilytyspaikkojen kysyntä oli kovaa. Uusi venevaja valmistui vielä samana kesänä. Uudisrakennuksesta tuli yhtä suuri kuin 'perunamaan katosta'. Onneksi telakalla oli vakuutus", Stenu päättää tarinan.

Nykyään talvisäilytyksessä on enää vain muutama vene.

"No, Ormanin Henry sanoi minulle kerran: 'Lopeta sinä ajoissa ennen kuin sairastut!' Olen noudattanut hänen ohjettaan ja lopettelen hiljalleen Björklundin venetelakan toimintaa."

Jos tulipalo on pahinta, mikä on tapahtunut, niin mikä on parasta, Stenu?

Kaarina: "Olet saanut tehdä töitä raittiissa ilmassa ja työn kautta olemme saaneet paljon hyviä ystäviä."

Stenu: "Kun nyt ajattelen, niin perhe ja kaksi poikaa ovat parasta. Ja tietysti se, että olen saanut tehdä töitä kiinnostukseni – veneiden parissa!"

HAASTATELU JA TEKSTI:
KAARINA SINERKARI

Oikea talvi – hiihtomatka Söderskärille

KUVA: THURE MALMBERG

Kolme nuorta Bengtsbystä, Rafael Sandell, John Henriksson ja Mikael Lindfors tekivät ikimuistoisen hiihtomatkan Söderskärin maaliskuussa 1932. Se oli silloin kun oli vielä oikeita talvia. Päivän retkellä ehdittiin pitkä taival, tavattiin mukavia ihmisiä, ja saatiin mahtavat tarjotut. Rafael Sandell kirjasi matkan kokemukset.

Pitkäperjantaina 25. maaliskuuta 1932 lähdimme John, Mikko ja allekirjoittanut aiemmin suunnitellulle hiihtoretkelle, ehkä Kalkskärin. Oli kaunis auringonpaisteessa, 14 astetta pakkasta ja aika hyvä hiihtokeli. Läk-simme matkaan 9:30 aikaan aamupäivällä varusteena hyvät eväsläivät ja browning (pistooli).

Hiihtelimme keskihyvää vauhtia Meriniemi ensimmäisenä kohteena, Strömsbackenin alla (Lisuksen sillalle johtava mäki) John otti lievän akan (kaatui). Matka jatkui iloisella mielellä kunnes saavuttiin Meriniemen Utvikiini. Siellä Mikko otti juotavaa heidän kaivostaan, John ja minä tutkimme sillä aikaa metsää, ja Johnin mielestä se oli varsin hyvin harvennettu ja kasvoi hyvin. Minusta

tuntui kuin olisi tultu huvilakaupunkiin, jossa oli oma hautausmaa, riippukoivuja ja komeita honkia.

Suden jäljet

Tultiin sitten jälle. Navakka lounaistuuli, voimakas aurinko ja kello on 10:30 aamupäivällä. Otetaan suunta suoraan etelään kohti Rönnskäriä. Upea hiihtokeli, lumi niin kovaa aiemman tuulen ja myrskyn jälkeen, että se kantoi sukset. Klo 10:45 hiihdettiin Rysskärin ohitse (sitemmin Risskär). Siellä ilmestyi Onakselta johtavat jäljet, jotka arvioimme suden jäljiksi. Oli myös paljon ketun jälkiä, ja yhdet saukon jäljet sieltä tuli myös. Mikkoa harmitti, ettemme menneet siitä maihin. Mutta kääntyminen ei käynyt, olimme menossa ulos merelle.

Tultiin sitten perille Rönnskärin. Siellä luodolla on pihlajapensaikko, josta se ilmeisesti on saanut nimensä. Hiihdettiin ylös luodolle, se on ehkä 50 metriä pitkä, viiden metrin korkuinen merimerkki, joka on tehty kiilakivistä, 11 kerrosta, ja kalkittu. Kello oli 11 ja pidimme akateemisen vartin, helipotimme hiukan painetta, Mikko otti pikku huikat, John ja minä sytytimme tupakat.

Ensimmäinen etappi oli nyt takana, ja nyt piti päättää mihin jatketaisiin. Örskär kauimpana idässä, sitten Långör, Larsskär, Kalkskärin majakka. Lähinnä on Stenskar ja kauimpana lännessä siintää Söderskär. Mikko haluaisi Kalkskärin, mutta sitten osuu silmiini Andersholmen, ja ehdotan että menään sinne tervehtimään Lundkvistkaa, ja sitten Kalkskärin kuten oli sovittu.

Andersholmenin mummu riemastuu

Sanottu ja tehty, suuntaamme klo 12 Andersholmeniin. Kukaan meistä ei ole aiemmin näillä tienoilla käynyt. Siellä on kaksi asuntoa, yritämme pienempään, mutta emme pääse sisälle. Kysymme sitten yhdeltä pojalta onko Lundkvistin mummu kotona. Hän sanoo, että pitää vaan jyskyttää ovea, minkä teemme ja saammekin jyskyttää oikein kunnolla, ja lopulta meidät kuullaan. Mummu katsoo meitä hämmästyneenä. Esittäydymme emäsälolaisiksi Bengtsbystä, jonka hän hyvin tuntee. Hän tulee säteilevän iloiseksi, pyytää sisään ja sanoo, että olipa hauska kerrankin nähdä bengtsbyläisiä.

”Minä keitän kahvit, tulkaa sisään!”

Ensivaikutelma kuin olisi tullut satumaailmaan, vanha yksinäinen mummo, satavuotias avotakka ja patakoukku, pienet ikkunat ja yhtä jos toista kalusteissa, mikä teki siitä niin ihanan.

Mummu oli niin iloinen ja hänellä oli niin paljon kysyttävää ja vielä enemmän kerrottavaa. Hän kertoi nuoruudestaan, kosojoistaan, miten olisi saanut rikkaankin, mutta ei halunnut saada selkäänsä, hän sanoi.

Mummu kertoi miten heidän lehmänsä saivat kaksovasikat jouluyönä, ja miten hän on elänyt leskenä 30 vuotta. Kun uuninsuu romahti, hän veisteli itse kannatinpuun ja muurasi uunin niin, että se pysyy edelleenkin paikoillaan.

”Minä puhun niin paljon, saatte sitten nauraa minulle, mutta on niin hauskaa kun tulitte tänne, jääkää nyt aamuun”.

Hän kertoi punaisten ajasta, miten hänellä oli paljon pakolaisia täällä. Kahvi valmistui ja ehti melkein jäähtyä ennen kuin hän sai sen jutuiltaan tarjoiluksi. Pirteä mummu, pärjäsi hyvin vaikka oli jo 84-vuotias.

Kello oli juuri tullut kaksi kun olimme valmiit hyvästelemään. Todella mukava matkan etappitauko.

Suunta muuttuu

Ulos taas suksille ja saaren poikki meren puolelle ja kurssi kohti koillista, Kalkskäriä. Hiihtokeli oli edelleen hyvä vaikka taivas oli mennyt pilveen. Päästyämme merimailin verran ulos John alkaa ehdotella että mentäisiinkin Söderskärin, joka siintää lounaassa. Minä kannatan, Mikko sanoo ei, ei, se on liian myöhäistä. Hiihdämme ja puhumme Söderskäristä, ja Mikko kääntyy oikealle, ja sanoo että olkoon menneeksi. Muutamme kurssia kahdeksan piirua, melkein lounaseen toteaa John, joka oli ottanut esiin kompassinsa. Otamme hiukan suuntaa paluumatkaa varten jos vaikka tulisi lunta mikä ei ole erityisen miellyttävää täällä suurilla jääaukeilla. Jos tulisi uutta lunta, mikä tekisi hiihtokelistä kurjan, niin se olisi kyllä vähän riskialtista, sillä täältä ei kukaan pelasta.

Siis Söderskärin tiukkana, kolme hyväkuntoista nuorukaista, mitään arkailua ei kuunnella. Mutta voi voi, sauvoja saa siirrellä satoja kertoja, tuuli suoraan vastaan, noin kolmosen tuuli. Lohdutauduttiin sillä, että paluumatkalla olisi hyvä tuuli. Ohitettiin Blyö itäpuolelta, silloin nähtiin jo Helsingin Johanneksen kirkon tornit. Tuntui että oltiin jo kaukana merellä, mutta Söderskär painui vaan kauemmaksi, siltä se tuntui. Ohitettiin Bisaball, mutta aina vaan riitti hiihtämistä.

Mahtavalla majakalla

Tultiin sitten siinä 300 metrin päähän majakasta, nähtiin mies kulkemassa ympäriinsä jotain kiväärin tapaista kädessään. Arveltiin saadaanko kuulat vastaamme, mutta siten mies hävisi, ehkä hänellä olikin kädessään kiikari. Oli kuitenkin jännittävää päätyä täysin tuntemattomalle kallion kielekkeelle ja sen ihmisten luo. Vastaamme ryntäsi koira aika kovan haukun kera, mutta hänen kanssaan päästiin pian tuttaviksi, joten ei hätää. Tarkasteltiin majakkaa lähemmin, mahtava tiilijättiläinen, mutta ulkopinta rapattu betonilla, korkeutta 30 metriä lyhtyyn, ja sen päällä vielä ukkosenjohdatin. Siellä oli lähimmällä kalliolla vielä neljä tai viisi asuinrakennusta majakan henkilökunnalle ja luotsiväelle. Vain kapea salmi välissä, jossa pieni satama moottoriveneille.

Etsiydyttiin lähimmälle rakennukselle, siellä olikin pari miestä ulkona, mutta he vähän vetäytyivät meistä. Eipä ihme etteivät he tienneet mitä miehiä olimme kun olimme liikkeellä niin myöhään, olihan kello jo puoli neljä.

Mutta sitten tuli eräs emäntä ulos, ja silloin Mikko pääsi sanomaan, että olemme Emäsälosta, josko voisimme saada vähän juotavaa, kun oltiin hiihtoretkellä Söderskärin. Ettei olla täällä ulkona ennen käyty.

”Kyllä, olkaa hyvä ja tulkaa sisään”, hän heti sanoi.

John ja Mikko menivät sisään, minä jäin ulos juttelemaan miesten kanssa. Tunnelma oli heti hyvä, he tunsivat Emäsälon hyvin ja myös monia ihmisiä siellä. Majakanvarti-

ja Strömsten kutsui minut sisään ja siellä minulle tarjottiin runsaammin kuin koskaan, kahvia ja kastettavaa. Mahdolloman hienoa ja kodikasta heillä olikin vaikka vähän yksinäistä talvella, vain kaksi perhettä ja kuusi kilometriä lähimpään, Pirttisaareen.

Juteltiin yhtä jos toista kuin vanhat tuttavat, sitten kiitin kahvista ja he toivottivat tervetulleeksi uudestaan.

Lähdin hakemaan poikia. He olivat itsensä luotsimestari Lundellin luona, mutkatonta ja vaatimatonta väkeä. Emäntä halusi minut kahville sielläkin, mutta en siihen enää kyennyt.

17 kilometriä takaisin

Tutkimme merikorttia ja majakkamestari mittasi, että meillä olisi 17 kilometriä Edesvikiini, Helsinkiin 26, vähän harkitsimme sinne hiihtämistä, mutta aika on vähissä, pitää ajatella lähtöä, vaikka juteltavaa olisi ollut. Mitenkähän olisi käynyt jos heidän tyttärensä olisivat olleet kotona, he olivat hiihtäneet Kaunissaareen. Mikko tuumi, että olisivat varmaan upeita, jos olisivat kuin äitinsä.

Kiitimme kovasti ystävällisyydestä ja sanoimme näkemiin, sillä kello oli jo puoli viisi, ja jäljellä oli yhtä paljon hiihdettävää kuin olimme jättäneet taaksemme ja pilvisyys vain lisääntyi. Kun oltiin jo jonkin matkan päässä, majakkamestari huuteli, että yksi laukku oli jäänyt. John oli kai jättänyt jälkeensä että saisi asiaa tulla takaisin, hän veisteli.

Annetaan mennä hyvällä mielellä, yritämme neljää solmua, ohitettiin Älgskär puoli kuudelta, pidettiin kahden minuutin tauko, kahvi alkoi vaivata, ja sitten taas samaa vauhtia hyvässä myötätulessa niin että puoli seitsemältä oltiin Hamnkilissä, siis 17 kilometriä kahdessa tunnissa, ei kehnosti treenaamattomilta hiihtäjiltä.

Mentiin sisään Rosenströmeille, oli tosi hienoa saada istahtaa. Saatiin aivan erinomaiset tarjotut kahvin ja mämmien kera, mikä kaikki maistui erinomaiselta, hiihto antaa mahtavan ruokahalun. Pelattiin siellä muutama erä marjapussia (korttipeli), ja sitten jatkui kotimatka. Nyt oli tullut vähän uutta lunta mikä hidasti matkaa huomattavasti, mutta otimme sen rauhallisesti ja päästiin kotiin puoli yhdeltätoista illalla.

Se oli todella muistorikas matka, joka ei ikinä unohdu. Saa oppia vähän tuntemaan isänmaataan, ja sitten on se niin upeaa tuolla ulkona jäälakeuksilla, hermolepoa, kaikki niin hiljaista, ei puuta, ei eläimiä, ei ihmisiä liikkeellä, vai jäätä ja taas jäätä, ja siellä täällä kallion nyppylä. Vaihtelua kodin arkeen, mutta eipä ole montakaan kaveria, joka uskaltautuu näin pitkälle matkalle, kaikkiaan 50 km.

Tapani Mansikkalan suomennos Bertel Rosenströmin puhtaaksikirjoitetusta käsikirjoituksesta, jonka Rafael Sandell Bengtsbyn Storspikistä (Sammils) on kirjoittanut.

Hyötyä kuituyhteydestä koronan aikaan

Elämme parhaillaan korona-aikaa, virusepidemiaa, joka koskettaa koko maapallon väestöä. Se alkoi pienessä mitassa Kiinassa joulutammikuussa viime vuodenvaihteen aikaan, mutta levisi uskomattoman nopeasti muutamassa viikossa maailman kaikkiin maihin maailmanlaajuisen matkustelun myötä. Pandemia on johtanut useissa maissa poikkeustilaan, ulkona liikkumisen ja kokoontumisen kieltoihin jne. Eniten tämä koettelee kaupunkeja, joissa kadut ovat tyhjinä. Maaseudulla ongelmia on huomattavasti vähemmän.

Nopean leviämisen ohella pandemian ikävä seuraus on, että ikäihmisiä (niin kutsutut 70+) on kohdannut korkea kuolleisuus minkä vuoksi sairaanhoito ylikuormittuu eivätkä suojavarusteet riitä.

Korona-aika on merkinnyt suljettuja rajoja, lentäminen on lähes loppunut, lautoilta puuttuvat matkustajat, hotellit ja ravintolat ovat kiinni, koulut ja päiväkodit ovat olleet kiinni, vanhusten hoitopaikoissa on ollut vierailukiello, varttunut väki joutuu elämään karanteenin kaltaisissa

oloissa. Jonkin aikaa koko Uusimaa oli suljettu ja sen rajat poliisivalvonnassa, jotta väki ei lähtisi kesämökeilleen maakunnan ulkopuolelle. Kaikki tämä on aiheuttanut talouden rajun alamäen, laajaa työttömyyttä, kun erityisesti palvelu- ja matkailuelinkeinon tulot ovat romahtaneet, eivätkä ihmiset saa olla lähellä toisiaan.

Etätyöskentely on ollut pelastus niille yrityksille ja laitoksille, joille tämä on ollut mahdollista. Myös kouluissa on harjoitettu etäopetusta, ja on järjestetty virtuaalitapahtumia. Digitaalinen viestintä on lisääntynyt räjähdysmäisesti. Siellä missä on hyvät laajakaistayhteydet, tämä ei ole ollut ongelma. Mutta juuri maaseudulla hyvin toimivasta laajakaistasta saattaa olla pula. Moni on lähtenyt ahtaista kaupunkioista mökille, ja silloin hyvät laajakaista on tarpeen.

Jos haluaa asua saaristossa herää kysymys; onko sinulla digitaaliset yhteydet vai ei? Emäsalossa kaikilla talouksilla on mahdollisuus suhteellisen edulliseen kuituyhteyteen, joten sen suhteen

Emäsalo on hyvä paikka asua sekä ennen pandemiaa että sen jälkeen. Ajatella, että voi tehdä ongelmitta etätöitä omassa talossa täällä saarella.

Ei ole paluuta entiseen johon olimme tottuneet vielä vuoden 2020 alussa. Kulutustaso jää aiempaa alhaisemmaksi mikä tuo vähemmän työtilaisuuksia tai korkeammat verot. Joudumme elämään vielä pitkään ns. kahden metrin yhteiskunnassa. Paljon vielä muuttuu. Se saattaa koskea eniten matkustamista ja matkailua – lentämistä, laivamatkoja jne. – mutta myöskin nopeaa muutosta kohti digitalisointia ja virtuaalimaailmaa. Toinen muutos saattaa olla, että muutto suurkaupunkien ahtaasta asumisesta maaseudulle lisääntyy.

Emäsalo on ”smart countryside”, jossa on hyvä asua. Se kuitenkin edellyttää, että poliitikot Porvoossa ymmärtäisivät muuttaa asennettaan rakentamiseen ja saarella asumiseen.

**BEBBE NYBERG,
KÄÄNNÖS TAPANI MANSIKKALA**

Varo peuraa!

Emäsalontieellä tapahtuu poikkeuksellisen runsaasti peurakolareita, mutta hirvikolareita aika harvoin. Vaara vaanii mutkaisella Emäsalontieellä erityisesti auringonlaskun aikaan sekä syksyllä.

Emäsalon metsästysyhdistyksen puheenjohtaja Hans-Erik Orrenius: ”Syksyllä peurat siirtyvät yleensä illan tullen metsästä tien yli pelloille syömään.”

Poliisin ja Riistakeskuksen yhdessä laatima kartta näyttää peurakolarit yhdeksi helminauhaksi kautta koko Emäsalontien, mutta Hans-Erik sanoo, että peurojen liikkuminen kasautuu tietyille paikoille, eli usein juuri sinne missä tie kulkee lähellä peltoa, niittyä tai muuta aukeaa. Silti niitä voi tulla eteen myös missä tahansa.

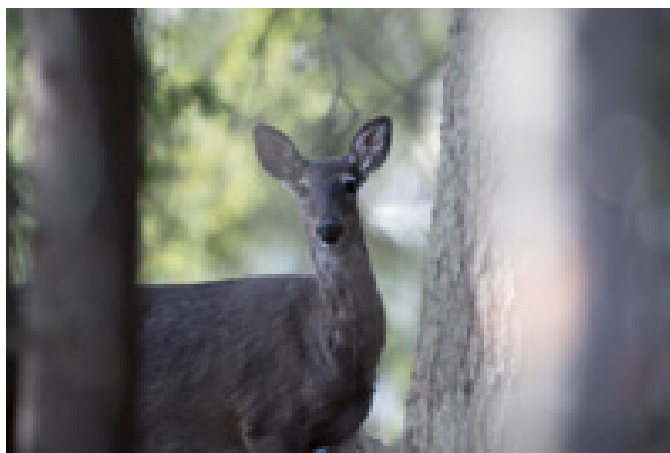
”Syksyllä huono sääkin vaikeuttaa näkyvyyttä. Yksi syy kolareihin on vauhti. Harva osaa arvata miten äkkiä kolari hirven tai peuran kanssa voi tapahtua”, toteaa Hans-Erik.

Kokeneet autoilijat sanovat, että Emäsalossa peurakolareiden välttämiseksi ei pidä ajaa yli 60 km/t, ja on syytä ajaa mahdollisuuksien mukaan keskellä tietä, näin on enemmän väistämistä. Mahdollisesti sumuvalotkin auttavat, sillä ne valaisevat sivuille. Peuran silmät heijastavat valoa, hirven silmät eivät. Hirvieläin tulee eteen lähes aina yllättäen.

Peura aiheuttaa yleensä vain peltivaurioita, hirvikolari on paljon vakavampi juttu. Mutta peuroja näkyy Emäsalossa tien varrella yhä enemmän.

TRAFIn ohje on, että jos sattuu hirvieläinkolari, on aina soitettava 112:een vaikka eläin pakenisikin paikalta.

TAPANI MANSIKKALA

Julkaisija: Föreningen Emsalö Byaråd r.f Toimitus: Bebbe Nyberg
Taitto: Mi Helaskoski Käännökset: Tapani Mansikkala